

"ELVERUMS-FULLMAKTEN"

— historien om et fullmaktsforslag —

A. Stortingsmøter, statsråd og regjeringskonferanse på Hamar 9. april 1940.

I de tidlige morgentimer 9. april ble det satt opp ekstratog fra Oslo Østbanestasjon for å gå til Hamar. Toget gikk fra Oslo ved 7.30 tiden. Kongefamilien, de fleste statsråder og mange stortingsrepresentanter var med toget.

Det første stortingsmøte denne dagen ble innkalt til kl. 12.15 i Festiviteten på Hamar. Selv om møtet ble utsatt noen minutter, var ikke mer enn 2/3 av tingmennene nådd fram. Bondepartiets fører, Jens Hunseid, hadde permisjon. Det var Magnus Nilsen (A) som hadde presidentverdigheiten i april 1940. Men natten mellom 8. og 9. april var han passasjer på nattoget fra Stockholm til Oslo. Det ble telefonert til Kongsvinger stasjon. Nilsen steg av toget og kom til Hamar før ettermiddagsmøtet der tok til. C. J. Hambro var første-president. Han ledet alle tre stortingsmøter den 9. april.

I det kortvarige formiddagsmøtet på Hamar ga utenriksminister Halvdan Koht en redegjørelse om det som var

Av John Sand

hendt om natten. Koht ga en foreløpig oversettelse av det memorandum som den tyske sendemann Brauer hadde overbragt ham ved 5-tiden om morgenen. Koht kom også inn på det svar regjeringen hadde gitt på det tyske dokumentet. I dette ble Norge bl.a. kritisert for at «*dei jamvel har tålt dei hardaste innbrota i suverenitetsrettane sine utan motiltak som kunne høve.*» Hambro antydde allerede nå at det kunne bli nødvendig å flytte til Elverum: «*Det vil være husrom og anledning nok i Elverum.*»

Presidenten foreslo å sette nytt møte på Hamar kl. 17.00. Men etter henstilling fra statsminister Nygaardsvold ble møtet berammet til kl. 18.00.

Formiddagsmøtet ble hevet kl. 13.30.

Like etter formiddagsmøtet ble statsråd holdt hos Kongen. Her innleverte Nygaardsvold regjeringens avskjedssøknad for å gi plass til en samlingsregjering. Kongen nektet å motta avskjedssøknaden og ba om at det måtte bli sammenkalt en utvidet

regjeringskonferanse.

I denne konferansen, som begynte klokken halv fem, deltok Kongen, Kronprinsen, regjeringens medlemmer, unntatt Ljungberg og Torp - de to kom noe senere til Hamar - stortingspresident Hambro, Mowinckel (V), Lykke (H), Sundby og Mosseid (begge B).

På vegne av Høyre, Venstre og Bondepartiet gjorde Hambro det klart at Regjeringen umulig kunne nedlegge sine verv under de rådende forhold. Dette kom Hambro nærmere tilbake til under ettermiddagsmøtet.

I «Leve eller dø» side 115 refererer Trygve Lie fra regjeringskonferansen bl.a.:

«*Det viktigste spørsmål i konferansen var dr. Brauers invitt til nye forhandlinger. Diskusjonen viste at det var stemning for slike forhandling. Mowinckel gikk meget aktivt inn for å søke forbindelse med dr. Brauer og var positivt innstillet til nye forhandlinger. Statsministeren var av samme oppfatning og gjentok Mowinckels argumenter. Utenriksministeren var både for og* (Forts. side 5)

Likvideringer i det okkuperte Norge

Av Inger C. Stridsklev

Likvideringer er betegnelsen på drap hjemmefronten foretok på mennesker som var eller ble antatt å være en fare for dem. Det tall som hittil er oppgitt for likvideringer i Norge er 65. Disse er fordelt på likvideringsår og kjønn. Fra Statistisk Sentralbyrå 1948 er det oppgitt å være 63 menn og 2 kvinner, en kvinne i 1944 og en i 1945. Ved å gjennomgå tilgjengelige mer eller mindre sikre kilder, har jeg funnet 150 sannsynlige likvideringer. Det er helt sikkert ikke det nøyaktige antall. Undersøkelsen er vanskelig gjort ved at mange kilder ikke er tilgjengelige.

En annen vanskelighet er at man i norske aviser fra London/Sverige skrev om likvideringer som ikke hadde funnet sted. I Norge var man varsom med å offentliggjøre likvideringer, særlig etter som det utover i okkupasjonstiden, og særlig det siste året, stadig ble flere av dem. (Tabell). Det er derfor usikkert om tallet er for høyt eller for lavt. Jeg har forsøkt å unngå å ta med dødsfall i forbindelse med sabotasjeaksjoner, heller ikke er regnet med de fem egne medarbeidere Rinnan fikk drept, eller clearingdrap. Clearingdrap var forsøk på å avskrekke hjemmefronten ved å bruke dens egne metoder mot folk som var sympatiske til den, og utgi disse drapene for hjemmefrontens verk.

Jeg har tatt med drap ved arrestasjoner etter frigjøringen, men ikke i fangeleire etter krigen. Likevel er antallet likvideringer i alle fall på minst 100. Av dem er det minst 12 kvinner. Ifølge denne oversikten er det 21 kvinner og 129 menn. Det typiske likvideringsoffer var en politimann i 20-årene. 18 var frontkjempere. Ofrene hadde svært forskjellige yrker som akademikere, kommunalt ansatte, bedriftsledere, i kontor- og handelsnæring, håndverkere, vanlige arbeidere og husmødre. Den nestvanligste gruppen etter politifolk og lensmenn var bønder, jegere og skogsarbeidere. De var mye ute i skog og mark. Slik kunne de komme til å opp-

dage noe som skulle holdes hemmelig. Alderen varierer fra 19 til 79 år. De fleste var i 20- eller 30-årene. 10-15% var over 50 år. NS-medlemskap er kjent for 66 av de 150. Om 20 vites at de ikke var NS-medlemmer. Flest likvideringer - mer enn en av fire, ble utført i Oslo. Det var også relativt mange likvideringer i Buskerud, i Østfold og i Telemark. Dette kan ha sammenheng med stor aktivitet og store motsetninger mellom de grupperinger av nordmenn som var aktive i okkupasjonstiden. I Østfold kan antallet ha sammenheng med nærhet til svenskegrensen og flyktningeruter. I Danmark ble det etter krigen tillatt tvil om alle likvideringer var berettigede. Det ble til og med rettslig avklart at enkelte ikke burde vært likvidert. Selv om noen pårørende forsøkte å få saken opp, skjedde aldri slikt i Norge.

Kan holdningen til likvideringer i Norge skyldes smitte av nazistenes nedvurdering av menneskeverdet til grupper av mennesker? Quislings forsvarer sa at «NS-medlemmer med Quisling i spissen har levet i sin ideverden og har sett på likvidering av NS-medlemmer på ganske liknende måte som vi har sett på at våre patrioter er blitt skutt ned.»

13. mai 1944 sto følgende i Norsk Tidende, London: «*Angivere skutt i Oslo.* Fra Oslo meldes at den kjente angiver, lege Ingolf Andresen, og en kvinnelig medhjelper forleden ble beskyttet av en ukjent mann da de skulle forlate en bygning i Oslo sentrum. Mannen forsvant på sykkel. Begge segnet om, rammet av flere skudd. Ifølge de opplysninger som foreligger døde kvinnen, mens Andresen som ble hårdt såret, antagelig vil stå det over. Ingolf Andresen som er 35 år gammel, praktiserte den første tiden av okkupasjonen i Bjørkelangen like ved svenskegrensen, hvor han hjalp flyktninger. Han ble arrestert flere ganger, men slapp ut merkelig fort. Og det varte ikke lenge før folk forsto at han arbeidet sammen med politiet. Senere flyt-

(Forts. side 6)

Vi minnes

Diktatur eller Nasjonalt Demokrati?

Nedenstående artikkel sto i Fritt Folk nr. 28 1937 og ble samme år utgitt som særtrykk.

Et fritt folk er et folk som selv kan bestemme de lover det skal leve under, og de skatter som skal avgis til det offentlige styre og stell.

Styreformen er kjennetegnet ved ordningen av den øverste lovgivende myndighet og i sammenheng dermed den bevilgende myndighet.

I et diktatur er den øverste makt i hendene på en enkeltmann, eller hvad ofte verre er, en partiklikk eller sammenrotting av partiklikker.

Det faglige riksting.

I den stats- og samfundsordning som Nasjonal Samling vil gjennomføre, skal den øverste lovgivende makt

Av Vidkun Quisling

fremdeles ligge i Stortinget, men i et storting sammensatt av faglige delegerte for det arbeidende folk, og ikke av partipolitikere. Stortinget skal omdannes til et faglig riksting bestående av et Næringssting og et Kulturting, istedetfor nu av et såkaldt odelssting og et såkaldt lagting.

Medlemmer av Næringsstinget og Kulturtinget skal velges av de faglige organisasjoner, henholdsvis næringslivets organisasjoner og de ikke-økonomiske organisasjoner. Representantene velges for et bestemt tidsrum. Men de skal nårsomhelst kunne tilbakekalles av sin organisasjon, hvis de svikter. Forøvrig bør også enkelte medlemmer ha plass i Rikstinget ex officio, d.v.s. direkte som følge av den faglige stilling de innehar.

De faglige organisasjoner (laugene).

De faglige organisasjoner (laugene) skal således avløse de politiske partier som grunnlag for valget til nasjonalforsamlingen og bestemmelse av folkeviljen. Det skal dog også være adgang til å henvise særlige spørsmål til avgjørelse ved folkeavstemning på grunnlag av almindelig, like og direkte stemmerett.

Disse nye faglige organisasjoner, som blir lovfestede ledd mellom den enkelte og staten, skal organiseres mest mulig på grunnlag av de eksisterende fag-, nærings- og kulturorganisasjoner. Men med den vesentlige forskjell at de skal omfatte alle arbeidsledd og interesser i vedkommende yrke eller næring, således både arbeidsgivere og lønsmottagere.

(Forts. side 5)

Kongen bød!

FRIKORPS DANMARKS SAGA

En beretning om noget, som i Grunden ikke kan ske. Et Eventyr???

Kongen bød, - Tusinder af Kongetro unge Danske fulgte, - og Tusinde af Kongetro og Dansk-følede unge Danske hviler i forglemte Krigergrave paa Ruslands øde sletter, - Finnmarks kolde Jord. Forglemt af Kongehuset, forglemt af de ansvarlige, som gav Velsignelse til *Frikorpsets* oprettelse, - men ikke glemte af os, som overlevde. For os er det et helligt Hverv, ikke alene at holde Minderne om egne Dansk Soldater fra nyere Tid i Live. For os overlevende er det Pligt at vaske den Skamplet som fra Frihedsbevegelsens og udelige Danske Politikeres Side efter Krigens Afslutning blev kastet over Kongetro og Fedrelandstro Krigere, - Danske, som efter *Nordisk Traditionsatte* alt ind for Folk og Fedreland. Dem der i Dag forsøger at stemple *Frikorps-Folkene* som *asociale, Eventyere* eller *Landsforredere*, - dem, som efter 5. Maj 1945 spyttede paa de hjemvendende Frontsoldater, er i Grunden kun ynkelig Kryb, som intet har forstaaet, - Kryb, som ikke var i Stand til at tage Lære af Historiens Forløb. Efterkrigstidens Begivenheder har tydeligt bevist Rigtigheden af det Europeiske Fellesskab i Tiden under 2. Verdenskrig paa Tysk Side i Kampen for Europa. Ingensinde i Historien har der vist sig saa stor Enighed mellem Europas Folk som i Tiden 1940-1945.

Fra alle Folkeslag kom de, - *Frikorpsmendene*. Bønder, Studenter, Bankfolk, Købmænd, Prester og Skolelærere, fattige som rige, forenet under *Dannebrog* i Kampen for Danmark.

De urolige Aar i Trediverne, - Arbejdsløshed, Børskrak, Polsk Grusomhed mod Tyske Statsborgere, Mord paa Millioner af Bønder og Arbejdere i Rusland, grøpvekkende Billeder fra Krigens Japan-Kina, Borgerkrigen i Spanien, - men ikke mindst Ruslands Overfald paa Finland i 1939 skabte Grobund for nationale Følelser, gav Stødet til en *Opvaagnen* i den Europeiske Ungdom. Stormagternes Resignation og Hjælpeløshed overfor Problemerne tvang Europas Folk til at rette Blikket mod Hitlers Tyskland, der som eneste Land i Europa

viste klare Linier. Hitler viste en klar Vej ud af Arbejdsløshed, og skabte et Grundlag for et selvstændigt Europa, - skabte Basis for Europeisk Produktion og Handel, - Hitler viste Vejen til Europeisk Autarkie. Østrigs og Tjekoslovakiets kampløse Indlemelse i Stortyskland, Ungarns, Bulgariens og Rumæniens velvillighed overfor Tyskland, og ikke at forglemme, Statsminister Staunings varme Følelser for et Stortysk Rige som Midtpunkt for et sterkt Europa, - alt dette skabte bange Følelser i England, - og ikke mindst i Amerika, medens Frankrig holdt sig adventende. *Her laa Kimen til 2. Verdenskrig*. Ikke som det i Dag paastaas, at Hitler-Tyskland ville Krig. Hitler behøvet mindst 10 Aar for at kunne virkeliggøre sine Planer. For Amerika og England gjaldt det at faa Hitler stoppet, - og gaves der ingen anden Udvej, - «maa vi tvinge Ham til Krig», - Winston Churchill ordret. Vejen til Krig gik over Polen, - nærmere sagt, *Danzig-Korridoren*, Idiotien fra 1. Verdenskrigs Afslutning, Versailles-Traktaten. En fredelig Afslutning paa dette Problem blev stoppet af England, som hidsede Polakkerne op mod Tyskland, hvad førte til Grusomheder mod Tyske Statsborgere, - dette førte til skerpede Forhold, - førte til Krig Polen-Tyskland. 2. Verdenskrig var programmeret. *Ikke fra Tysk Side*. England, understøttet af Amerika, aabnede Vejen til den største Tragedie, førte til Undergang for Europeisk Selvstændighed. Død og Elend over Millioner af Mennesker af alle Folkeslag, - førte til Undergang af mange Nationer. Englands Tilsigelse til det Polske Folk at hjælpe Militærisk i Fald af en Krigersk Tilfelde, viste sig falsk. Polen lod sig lokke til Krigs-eventyr. Verdenskrigen var i Gang. Der gaves ingen Vej tilbage. Ruslands Overfald i Finland i November 1939 gav Stødet til endnu større Sammenhold for Europeisk Ungdom. Alle Stormagter, *undtagen Tyskland*, holdt sig tilbage. Men Unge fra hele Europa meldte sig frivillig til Kampen mod Bolchivismen,

Av Vagner Kristensen,
D-7550 Rastatt

- traadte an til Kamp for Europa. Beskemmend maatte man tilgive, at flere Vaaben, som blev eurobret fra Russerne, kom fra Amerika.

Danmarks Vej i Trediverne!

Danmark forblev ikke uberrørt af Urolighederne i Verdenspolitiken. Arbejdsløshed, Sult og Fattigdom førte ogsaa til Strømninger i den Danske Politik, - gav Gæring for Ultra-Politik. Frem for alt i Arbejderbefolkningen. *Danmarks Kommunistiske Arbejderparti* med Aksel Larsen, under Internationale. Frem for alt under Landarbejderne fandt han Tilslutning. Pressemeldelserne om Million-Mord paa Bønder og Arbejdere i Rusland virkede dog hemmende. Større Tilslutning fik Danmarks National Socialistiske Arbejder Parti, - *D.N.S.A.P.* under Fritz Clausen. Tvangssauktioner gik til den Tid som en Svøbe over Landet. Mange Smaabrug kom under Tvangshammeren, - og ved nesten hver Tvangssauktion kunne man treffe Fritz Clausen som Fortaler mod Korruption i den daverende Danske Politik, - som Fortaler for de mindrebemidlede i Samfundet. Fritz Clausen var Lege, - og ikke faa af hans mindrebemidlede Patienter fandt en Tironeseddel stukket ind under en Underkop efter hans Legebesøg. En Side af Dr. Fritz Clausen, som aldrig er blevet nevnt i Efterkrigsbiografien.

Medens Kommunistpartiet stagnerede, steg Fritz Clausens Nationalsocialistiske Arbejderparti i løbet af kort Tid til over 40 000 Medlemmer, og gav Signal til Indtrædelse i Folketinget. Urolighederne i Landbruget, - Bondeoptøget til Christiansborg, - under *L.S.*, Landbrugernes Sammenslutning under vel nok den kendteste Bondefører, Knud Back, førte til en Sammenslutning af *D.N.S.A.P.* og *L.S.*, og saaledes traf sig under Fritz Clausen en Tversnit af Danmarks Befolkning, Godsejere, Arbejdere, Prester, Lærere og Storkøbmænd, Studenter og Landarbejdere.

Det maa bemærkes, at selv om der kunde treffes en vis Lighed med Bevegelsen i Tyskland, - *Fritz Clausens Parti* forblev Dansk National.

(Forts. side 6)

Et vellykket statskupp

Av Synnøve Fjellbakk Taftø

DEL II Hvem utstedte Landssvik-anordningen?

Hvorvidt disse anordningene overhodet ble utstedt av regjeringen Nygaardsvold, er faktisk et helt åpent spørsmål som bare kan avgjøres etter kontroll av regjeringsprotokollene fra London. Det er imidlertid grunn til alvorlig mistanke om at hele regjeringen er en utrolig køpenickade, satt i scene av en liten gruppeskruppelløse mennesker og senere tildekket og skjult av lojale medløpere i Justisdepartementet.

Som eksempel på vanviddet kan nevnes at da jeg for 6-7 år siden ba om å få tilgang til "motivene" for den provisoriske anordning av august 1945 som fratok tyskgifte norske kvinner deres norske statsborgerrett, fikk jeg nei av Kongen i statråd. Denne anordningen var imidlertid beviselig utstedt av regjeringen Gerhardsen, men da jeg gjennom underhåndskilder fikk tak i "motivene", forsto jeg hvorfor de skulle holdes skjult: "Noen" hadde gitt Justisdepartementet beskjed om å fremme anordningen - i strid med fagkontorets anbefaling.

En henvendelse til Riksarkivet om tilgang til regjeringsprotokollene for perioden 1943-45 er besvart på en måte som bestyrker mistanken om at noen forsøker å skjule sannheten når det gjelder det juridiske grunnlag for det såkalte landssvikoppgjøret. Det som i alle tilfeller er sikkert, er at det var den samme snevre krets av personer som utformet regelverket (og påberopte seg å representere folke meningen), utgjorde den øverste påtalemyndigheten, ledet domstolens arbeid med landssviksaker og forhåndseksekverte den økonomiske delen av dommene i det såkalte Landssvikoppgjøret.

Forsvarsminister med makt, men uten ansvar?

Som forsvarsminister bestemte Jens Chr. Hauge hvilke mord under den tyske og engelske okkupasjonen som skulle etterforskes. De personene som holdt "oppgjør" med NS-medlemmer og tysker-tøser hadde selv til dels gjort seg skyldig i meget alvorlige forhold. Dette var årsaken til at vårt norske "landssvikoppgjør" fikk en selsom profil og ble konsentrert om NS-medlemmer, offentlig ansatte som

hadde hilst sine kolleger med opprakt hånd, frontkjempere mot bolsjevismen og Røde Kors-personell, mens de som hadde gjort seg skyldig i langt mer graverende forhold ikke engang ble etterforsket.

Således finnes det dokumentasjon for at Jens Chr. Hauge på et møte i London i november 1944 påtok seg likvidering av 59 nordmenn. Først nå i 1996 er det fremlagt forskning som avdekker antall mord under okkupasjonen. Det er videre blitt kjent at tyskerne var fullt på det rene med Hauges virksomhet og rapporterte om den på en slik måte at man kan undres om de regnet ham som "sin" mann. I maidagen 1945 søkte Hauge kontakt med grupper "på den andre siden" og forespeilet samarbeid. Men Hauge, som i 50 år har angitt seg selv som Hjemmefrontens reelle leder, skjøv ansvaret over på en annen da det ble kjent at det var Hjemmefronten som anmodet om den fatale bombing av Viktoria terrasse. Hvorfor ble forresten tyskernes arkiver brent like etter krigen? Var det for å ødelegge de dokumenter om Hauge som INO senere har innhentet fra tyske kilder? Men det var ikke bare Hauge som hadde svin på skogen. Da Torolv Fanebust i et vel-dokumentert skrift påpekte Sven Atntzens ansvar i forbindelse med opprulling av XU-gruppen i Oslo, resulterte dette i en straffedom mot Fanebust - for injurier. Samme skjebne ble andre kritiske røster til del.

Et vrengebilde av folkestyre

Det er nå gått mer enn 50 år siden Hauge og hans lille krets av venner og undergivne gjorde statskupp og innførte sitt kameraderistyre i vårt kjære fedreland. Vårt engang så selvstendige og frie folk har nå i mer enn 50 år vært styrt av et skjult Maktapparat som behersker politikken, økonomien og rettsvesenet. Det såkalte folkestyret er en illusjon som stadig færre tror på. Det er ikke lenger kvalifikasjoner som teller når offentlige embeter og ombud skal besettes, men "lojalitet". Som i DDR i årene før murens fall svarer folket med tilbaketrekking til privatsfæren. I andre land i vår kulturkrets tas det nå et oppgjør med korrupsjon og kameraderi i offentlig forvaltning. Bør ikke pågående pressefolk snart

(Forts. side 7)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
ROLV OLSEN

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Kontortider:

Tirsdag og onsdag kl. 11-15.

Telefon: 22 56 10 34.

Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).

Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spalte.m. Minstpris kr. 100,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG

ISBN 0802-9652

Ny redaktør

Det å overta som redaktør i F&L er en stor utfordring jeg har fått siden mine barn ble født. En avis som i økende grad har fått plass som en viktig historisk supplerende kilde under H.W.'s dyktige ledelse. Det å skulle lede denne, det er det største kompliment jeg har fått. Arvelig belastet og beriket som jeg er, født av NS-foreldre, ble min interesse for landssvikoppkjøret tidlig vekket. Med rik anledning til å oppdage det mangfold av meninger som den utstøtte hopen av landssvikdømte hadde, føler jeg en forpliktelse til å bidra med mitt for å gjøre nordmenn oppmerksom på den ressurs som satte sine beste år inn for å berge Norge gjennom de hardeste 40-årene.

Men jeg er langt fra aleine. Dagelig strømmer det inn gode og vettuge bidrag til avisen. Dette er et levende bevis på avisens berettigelse. På et møte på Gjøvik nå nylig kom en kar bort til meg og tok et fast tak i armen min. «Jeg leser først alle overskriftene, så leser jeg det hele. Avisen må fortsette». Slik nærkontakt med en av leserne gjør meg ekstra inspirert.

Nå som kommunismen har tapt slaget om verdensherredømme, dens uhyggelige kraft er oppdaget av alle, har fascismen utspilt sin rolle. Tiden er kommet til å kunne se epoken i et historisk lys, og gjennom F&L har vi mulighet til å være med på å legge forholdene til rette slik at denne perioden av vårt liv kan studeres av nye historikere.

Et skadedyr?

Av Jon Sand

«Kultur, det er ikke en fin menuet i en fortids-frednings-forening, men det at man slaas for sin motstanders ret til at slaas for den motsatte mening.»
(Piet Hein)

Håkon (Ludvig) Meyer (1896-1989) var i 20- og 30-årene en av Det norske Arbeiderpartis fremste menn. Han var pasifist, og i likhet med Einar Gerhardsen, Oscar Torp, Hønsvald, Tranmæl m.fl. ble han i 1924 dømt for oppfordring til militærstreik.

Håkon Meyer var sønn av den kjente Oslo-advokat (forsvarer i Jæger-saken) Ludvig M. Dr. Hoff i Farmand skrev en gang: «Håkon var advokat Meyers mest begavede barn.» Ved en annen anledning fremhevet Farmand-redaktøren hvor redelig Håkon Meyer var.

For mange år siden leste jeg at Meyers sammen med Halvard Lange om å skrive

«Det norske Arbeiderparti, 50 års historie» i to bind. Men i leksika fra 1954, 1972 og fra 80- og nittiårene finner jeg ikke dette nevnt. Det er først i Cappelens «Norsk Krigsleksikon» at man i etterkrigstiden finner Håkon Meyers navn. Professor Øystein Sørensen gir her en korrekt og nøytral beskrivelse av Meyers virksomhet i okkupasjonstiden. Jeg siterer fra professorens omtale: «Meyers hovedperspektiv var at arbeidernes interesser måtte ivaretas innenfor rammene av den nye samfunnsorden. Spesielt la han vekt på å bevare fagorganisasjonen inntakt.» Mon ikke Meyer i okkupasjonstiden så det som en livs-

Varden 20. mars 1996:

Vil ha tak i gamle frontkjempere

Det er vel femti år siden at noen tusen nordmenn kom tilbake til Norge etter å ha vært i tysk tjeneste i årene 1941-45. Når blir noen av disse etterlyst i avisen «Folk og Land», og det er en tysker, Karl Høffkes i Dorsten, som skal ha tak i dem.

Han ønsker å få med disse frontkjemperne på tysk side i en filmserie om «Germanske frivillige i Waffen SS». Han etterlyser frontkjemperne fra Finland, Sverige og Norge, og vil først og fremst ha kontakt med dem for å vite motivene for å delta. Spørsmålet er vel om noen av disse, i 75-80 års-alderen, ønsker å vise seg frem i en film om sin «tvilsomme fortid». (F&L's anførselstegn)

«Folk og Land», organet for gamle nazister, har tidligere tatt for seg frontsykepleierskene som gjorde tjeneste på tysk side. Disse ble dømt til opptil tre års fengsel for landssvik etter krigen.

I avisen blir det på ny rettet søkelyset mot Norges Røde Kors som i 1990 mente disse pleierskene ikke skulle vært tiltalt. Dagens president i Norges Røde Kors, Astrid Nøkkelby (Vardens stavemåte) Heiberg, har en annen oppfatning, og hun får selvsagt kraftig kritikk for å ha sagt at «sanitetspersonell i tysk tjeneste eller norsk rettsoppfatning skulle betraktes som landssvikere».

Samtlige norske sykepleiersker på tysk side ble dømt for landssvik, og det var visstnok 700 av dem. De norske kvinnene var i virksomhet som pleiersker ved tyske feltlasarett og sykehus i krigsårene. Men foreløpig er det ikke snakk om å lage film om de tysk-vennlige sykepleierskene under den tyske okkupasjonen i Norge.

Ikke skamfull over fortiden

Av Bjarne Karlsen, Skien

Gammel? - Ja. Frontforkjemper? - Ja. NS-mann? - Ja, men skamfull over min fortid? - Nei, det er jeg ikke.

Jeg har med interesse lest «Vardens» artikkel av 20. februar 1996, angående en meddelelse fra en tysk filmprodusent som er interessert i å få kontakt med gamle frontforkjempere.

Hensikten er å lage en film hvor disse kan medvirke, samtidig som de kan bidra med å klarlegge frontkjempernes motiver for å melde seg til en slik tjeneste.

«Varden» skriver i denne sammenheng bl.a. følgende: «Spørsmålet er vel om noen av disse, i 75-80 års-alderen, vil vise seg frem i en slik film om sin tvilsomme fortid».

La meg først ganske kort si at etter min mening er det prisverdig av vårt fylkes fremste dagsavis nå gir spalteplass for folk med ulike syn på flere av krigstidens aktuelle saker.

oppgave å vareta fagorganisasjonens interesser?

Mens Osvaldgruppens bankplyndringer og likvidasjoner ble anerkjent og gjort straffri, ble Håkon Meyer fengslet og idømt 10 års straffarbeid. Fra dommen (Erik Solem) tar jeg med:

«Det blir stundom gjort gjeldende at landssvikene ikke er forbrytere, men det er etter rettens oppfatning helt uriktig. Landsforræderne er ganske vist ikke av fredstidens vanlige og forholdsvis uskadelige forbrytere som tjuer og underslagere. De er langt skadeligere.»

På den annen side må retten innrømme:

«Det er på det rene at til-

At redaksjonen også har et våkent øye til det som skrives i «Folk og Land», tyder også på at det er til stede et ønske om å la en viss grad av saklighet - og rettferdighet - bli alle parter til del. Når det er sagt, vil jeg tilføye at jeg allikevel føler meg - og oss frontkjemper - unødig tråkket på, når man i nevnte artikkel finner det formålstjenelig å presisere at vi vil unngå å vise oss fram i en film om vår tvilsomme fortid.

Jeg skal ikke gi meg inn på denne uhyrligheten i sin fulle bredde. Det vil det ikke være mulig i noen enkel artikkel, men kanskje i en saklig film laget etter et upartisk manus. Ellers kan også bøker, som allerede er utgitt bl.a. av den glimrende journalist og forfatter Kjell Fjørtoft og lektor, redaktør og forfatter Even Lorch-Falch, gi svar på hva som var frontkjempernes første- og største politiske oppgave i det okkuperte Norge. For min egen del tillat-

ter jeg meg å si følgende: Jeg har alltid vært meget nøye med min ære og min sosiale samvittighet.

Jeg er dømt - og dømt riktig ettertrykkelig - for min innsats under okkupasjonen. Om straffen var for lav - eller for høy - er for meg ikke det avgjørende.

Jeg mener selvsagt at min innsats ikke fortjener straff. De som dømte meg, var minst like overbevist om det motsatte. Slik var det - og slik vil det vel fortsatt bli.

Viktig for meg var det imidlertid at denne lagretten som tildelte meg de mange fengselsår, hadde forstått det jeg hele tiden var ute etter - nemlig å få fastslått at i all min gjerning - både hjemme og ute - hadde jeg gjort en bevisst innsats for det jeg mente var til mitt fedrelands beste. Denne lagretten - både fagdommer og legdommer - ble nemlig enstemmig forlikt om å sette følgende kraftsats (Forts. side 7)

Mange år etter krigen skrev Håkon Meyer:

«Hvad vi i min krets ble dømt for var, at vi under krigen var like faste antimilitarister og krigsmotstandere... Vårt forsøk var en freds-innsats under krig.»

Under den meget omskrevne Løberg-Jacobsen-sak i 1969, var jeg tilhører. En rekke prominente vitner ble ført av begge parter. Både tidligere riksadvokat Arntzen og Milorg sjef Hauge hadde en sterk utstråling av arroganse. Håkon Meyer førte seg på en naturlig og verdig måte. Han betegnet rettergangsmåten mot seg som rettergangs-terror.

høyere enn...»

En fortelling

Av O.S., Larvik

Det store jubileumsåret 1995. Det begynte den dagen. Frigjøringsdagen blir den kalt. Det var meget som ble frigjort den dagen, - hatet også, selv om det den 8. mai 50 år etter gikk rundt i en mer diskret beklledning.

Det ble sendt et brev til soknepresten i X menighet et sted i Norges land:

«Jeg tør be Dem være vennlig å stryke meg som medlem i Den norske kirke.»

Jeg hadde fått nok!

Utmeldingsattest pr. 1. juni 1995 kom. Den var underskrevet av en vikar. Soknepresten var syk.

Så gikk tiden. Jeg anså saken som avsluttet.

Den var ikke det. Den 10. januar 1996 ligger det et kort fra en frisk sokneprest, der han skriver:

«Godt nytt år! Jeg mangler Deres personnr. til det nye sentralregistret staten bygger opp for at Deres utmeldelse skal effektueres.»

Jeg kunne vært slem og bedt ham henvende seg til det gamle sentralregistret for landssvikere. Jeg gjorde ikke det. Jeg var snill gutt. Han fikk nummeret pr. brev dagen etter, og da trodde jeg at han ikke hadde mere på hjertet. Han hadde det.

Den 16. januar kommer et nytt kort. Hvis jeg skulle ønske det, skriver han, var jeg velkommen til prestegården for en hyggelig prat. Vi kjente hverandre ikke fra før.

Det var da jeg tok tenkepause frem til 31.01.-96. Han fikk mitt skriftlige svar, og fotostatkopi av dette følger vedlagt. Sammen med mitt svar lot jeg ham få 3 av mine artikler: Den første var trykket i *Folk og Land* nr. 6 -93, den andre i nr. 4 -95, og den 3. - «La tyskertøser og landssvikere komme til oss», tatt fra en overskrift i VG den 12.04.-95. Denne ble refusert av «Vårt Land» den 04.05.-95, og vidresendt til *Folk og Land* som øyensynlig har ment at det var litt for «mektig», da jeg ikke har sett den på trykk.

Men like overfor soknepresten kunne den kanskje være en tankevekkende «prediken».

Den 04.02. sender han meg et brev der han opprettholder sin invitasjon. Og - understreker han at det skulle vært hyggelig å bli bedre kjent med meg, *menneske til menneske* (kfr. mitt skriv 31.01).

Og så - i mitt skriv den 12.02.-96 skriver jeg at jeg kommer, og ber ham kontakte

meg for nærmere avtale. Han ringer noen dager senere. Vi er blitt dus gjennom all denne korrespondansen, og avtaler i treffes på prestegården den 29.02. kl. 12.00.

Det ble to hele timer, og det ble en hyggelig samtale. En samtale der jeg i en konsentrert form ga uttrykk for vår oppfatning av den historiske og politiske virkelighet, og bakgrunn for våre standpunkter i hine harde dager. I denne forbinneelse fokuserte jeg sterkt på hvorfor vi *aldri* vil godta å bli stemplet som «landssvikere», og jeg hadde inntrykk at han hadde forståelse for dette.

Jeg konkluderte med at landssvikstemplet fungerte som en livsvarig straff, og dette stemplet ville vi ha fjernet i offentlig regi. Det måtte være forutsetningen før vi som nordmenn kunne rekke hverandre hånden. Fengselsoppholdet m.v. etter okkupasjonen kunne vi se på ut fra de store og sørgelige motsetninger som denne tiden hadde medført, men landssvikstemplet foregrep seg på vår personlige ære. Her var det intet kompromiss!

Hansa: «Det er ikke meget jeg, - en liten sokneprest kan gjøre.» Og mitt svar: «Jeg ventet heller ikke det.»

Han hadde ikke opplevd okkupasjonen, men de første årene etter hadde han nok lært å kjenne som grunnskoleelev. Han var nok blitt opplært ut fra den tids historiskrivning hva angår oss. Det er vel ikke urimelig å anta at det var første gang at han ble utsett for en noe annen versjon av vår nyere historie, - med en «landssviker» som foreleser. Han tok det som en mann. Han er en kjekk kar.

En slik utmeldelse er ikke basert kun på politikk. Derfor sendte jeg med endel dikt, så han kunne bli mer kjent med dette eksemplaret av «landssvikarten». Ett er også vedlagt her.

Nå representerer jo denne fortellingen ingen stor hendelse. Det er bare en liten episode i en gammel «landssvikers» liv. Men - det er vel et lite drypp sammen med tusen andre i vårt arbeide for å få lagt sannheten på bordet. Vi vet at de små vandryppene kan hule ut stein, og seierherrenes «historiestein» er ikke av de mest hardføre. Og endelig - så var det jo slik at dørene på den prestegården, der jeg gikk ut og inn i mine unge dager, - de åpnet seg igjen først etter at jeg hadde meldt meg ut. Skal vi kalle det et paradoks?

FINSK DAGSBEFALING

JUNI 1941

Finska soldater!

Vårt erorika vinterkrig sløts med en bitter fred. - Trots detta fredsslut har vårt land oavbrutt varit föremål för fiendens hensynslösa hotelser och stendigt upprepade utpressingar. Dette i samband med ett brottsligt uppvisningsarbete, som åsyftat att bryta vår endrekt, har visat att fienden från första början icke velat en bestående fred. - Denna fred blev också blott en vapenvila, som nu er endad.

Ni kjenner vår motståndare. Ni kjenner hans fortsatta strevan att förinta våra hem,

vår tro och vårt Federnesland samt bringa vårt folk i trelldom. Denna samma fiende, detta samme hot står nu vid våre grenser. Utan orsak har han brutalt anfallit vårt fredliga folk och fellt bomber i olika delar av vårt land. Fosterlandets framtid fordrar av Eder nya dåd.

Jag kaller Eder att följa mig i ett heligt krig mot vårt folks fiender. Våra stupade hjelter resa sig i denna stund ur de sommarkledda gravkullarna för att ånyo ställa sig vid vår sida, då vi i dag i förbund med Tysklands mektiga krigsmakt och som dess vapenbröder

med allvar i sinnet draga ut till korståg mot vår fiende för att skapa Finland en tryggad framtid.

Vapenbröder! Följen mig denna sista gång - nu, då Karens folk åter reser sig och gryningen av Finlands nya dag stiger oss till möte.

Mannerheim
Sign.

Carl Gustaf Mannerheim (1867-1951). Marskalk av Finland, Riksförstander, President og øverstbefalende for de væpnede styrker. Nøt en enestående tillit og respekt i og utenfor Finland.

Finland og Tyskland ikke allierte

Av Jorma Inki,
Finlands ambassadør i Norge

Aftenposten korrigerer selv sin terminologi i sin utgave 26.3. I stedet for «Finland okkupert av Tyskland» (under annen verdenskrig) presiserer man «Finland alliert med Tyskland», som det «naturligvis» burde hete.

Også dette er et tolknings-spørsmål. Da jeg anser det for viktig at man får eksakte opplysninger om et nordisk nabolands historie, ber jeg om å få minne om følgende:

Finland var ikke alliert med Tyskland under den såkalte mellomfreden, som fulgte etter vinterkrigen. Da Tyskland angrep Sovjetunionen, ble det tre dager senere også krig mellom Finland og Sovjet. Tyske tropper hadde også

frontansvar i Lappland. Men Finland og Tyskland var ikke allierte. Man hadde ingen felles krigsmål, selv ikke vis-à-vis Sovjet. England, f.eks. erklærte Finland krig først i desember 1941 (åpenbart på oppfordring fra Sovjet), og med USA ble det aldri krig.

Aller minst var man alliert i ideologisk henseende. Finland forble et parlamentarisk demokrati (f.eks. med sosialdemokrater i regjeringen) gjennom samtlige krigsår. Finland og Tyskland førte samtidig krig mot Sovjet; de var «co-belligerents», men ikke allierte.

Sommeren 1944, da fronten på Det karelske nes var nær ved å svikte, var president Ryti tvunget til å inngå en avtale med utenriksminister (Forts. side 7)

Årsmøte i INO

Mennene i styret for I.N.O. fikk fornyet tillit på årsmøtet. At begge varammennene er damer gjør kanskje at likestillingsrådet ikke griper inn. Styret virker mer oppgående enn de selv trodde for noen år siden, og den forventede økte overføring av aktivitet til Stiftelsen er utsatt. Den økende interessen for INO ute i Rest-Norge synes å virke som en vitamininnsprøytning på våre gamle NS-ere og deres sympatisører. Kreftene skal nu samles for å styrke biblioteket for å møte denne interesseøkningen, ikke minst fra studenthold.

Ved slutten av årsmøtet ble Hakon Warendorph takket for sin store innsats som redaktør av Folk og Land. Han ble overrakt et leksikon. Etter årsmøtet stod et koldtbord klart til å styrke deltakerne før hjemreisen.

Frontkjempernes «tvilsomme» fortid

Av Alfred Nilsen

SS-begrepet var med i de forskjellige grener av det tyske overvåkingssystemet. Waffen SS ble også knyttet til dette til tross for at de var en ren militær enhet, på samme måte som Wehrmacht-soldatene. Og underlagt samme kommando, OKW.

Forbundskansler K. Adenauer bekreftet dette i sin tid. Den eneste hendelsen Waffen SS ble tiltalt for, var det som skjedde i Oradour-sur-Glane i Frankrike. Fransk hjemmefront må ta sin del av skylden. Utover dette føler vi

ingen skyld. Samvittigheten er også i orden. Vi kriget ikke mot sivilbefolkningen.

Seierherrenes fortid viser også handlinger som etter deres egen målestokk må få betegnelsen krigsforbrytelse, under og etter krigen.

Noen eksempler:

Teppebombing av alle større tyske byer for å ramme sivilbefolkningen, ca. 800 000 døde. I den amerikanske sone mistet mange tusen tyske krigsfanger livet. Massefordrivelse av tyskere og tyskettede fra Øst- og Mellom-Europa fra områder der de har bodd i mange genera-

sjoner. Det gjelder 15-20 mill. mennesker, for det meste kvinner, barn, gamle og syke.

Anna Kientopf skrev en liten bok om det som hendte. Rundt 3 mill. mistet livet. Den Røde hær utførte dette, men briter og amerikanere har også ansvaret for dette.

Vi må slutte å tro at det bare var tyskerne som utførte grusomheter, de kunne såmenn de andre også.

Jeg har unnlatt å nevne hva kvinner og pikebarn ble utsett for. Tyskland har erkjent sin skyld, det bør de andre også gjøre.

Varden 1/4-96

Elverums-fullmakten . . .

(Forts. fra side 1)

imot, men endte med å si at han var enig med statsministeren. Statsråd Nils Hjelmtveit talte også for forhandlingslinjen.»

Til å begynne med var Hambro imot, men også han sluttet seg til den forhandlingslinje som de forannevnte hadde slått inn på.

«Stemningen var på nullpunktet» opplyser Trygve Lie. Videre beretter han at etter Hambros foranledning ble det sendt et telegram til ekspedisjonssjef Johannesen som var blitt igjen i Oslo. I telegrammet het det bl.a.:

«Ber Dem straks meddele tysk sendemann at regjeringen nå forelegger spørsmålet om underhandling med tyske myndigheter om fredelig ordning for Stortinget.»

Noen vil kanskje spørre: Var det ingen som var for kamplinen? - Jo, det var det. I den utmerkede Nygaardsvold-biografi «Gubben» nevner forfatteren, Reidar Hirsti, at:

«Mange av de gamle antimilitaristene var blitt nyfrelste forsvarsvenner.»

En av de frelste er Oscar Torp. Han er dømt både for oppfordring til militærstreik og for oppvigleri. En annen er Trygve Lie som hadde vært med på oppvigleri mot forsvaret. Men nå går de inn for kamplinen. Ikke slik å forstå at de selv skal ut i kamp. Nei, det er norsk ungdom med Europas korteste militærutdannelse - mange med bare 48 dagers rekruttskole - som skal kastes fram i kamp mot verdens dengang sterkeste og best øvede krigsmakt. I Undersøkelleskommisjonens bilagsbind II side 41 karakteriseres den norske hærs status 9. april slik:

«Det fantes således ikke en eneste avdeling i Hæren som etter militær oppfatning var skikket til å gå i krig.»

Og videre fastslår kommisjonen på samme side:

«Foruten den mangelfulle utdannelse for de menige forelå det også den kanskje ennå mer alvorlige omstendighet at befalet ikke hadde fått den fornødne trening.»

Mot seg hadde de forannevnte nyfrelste en ansvarsbevisst mann, Johan Nygaardsvold, som ikke lot seg lure av Vestmaktens spill. Side 176 i «Gubben» skriver Reidar Hirsti om Nygaardsvold i april dagene 1940:

«Og ansvaret for å sende norske soldater ut mot verdens sterkeste krigsmakt tærte på krefte.»

I motsetning til flere av Ar-

beiderpartiets fremste menn var Nygaardsvold ingen engelsk takei - jfr. Trygve Lie: «Leve eller død» side 119:

«Nygaardsvold hadde vært svært irritert over britene de siste 48 timer. Om natten (til 9. april) hadde han flere ganger uttalt at det var Storbritania som hadde bragt oss inn i krigen.»

Uttalelsen er et utmerket vitneprov om hvilken klartseende mann Johan Nygaardsvold var. Dersom hans linje og hans vilje var blitt fulgt 9. april 1940, hadde Norge sannsynligvis fått «danske» tilstander og unngått nevneverdige tap av menneskeliv og materielle verdier.

Litt forsinket ble nytt stortingsmøte satt på Hamar samme dag kl. 18.30. I dette møtet var bare 8 representanter fraværende. Presidenten, Hambro, åpnet med å kunnngjøre at etter dette stortingsmøte var slutt, ville tingmennene bli bilt til Elverum og forlagt i Folkehøyskolen der.

Presidenten kom så tilbake til regjeringens avskjedssøknad. Han fortalte at han hadde drøftet spørsmålet med en rekke tingmenn. Presidenten fortsatte:

«Vi er av den oppfatning at regjeringen ikke har noen adgang til å nedlegge sine verv i disse tider.»

Hambro fortsatte med å referere et forslag om:

«Stortinget henstiller til Kongen, som ikke har innvilget denne avskjedssøknad, å forlenge regjeringen i dens embeder, og henstiller til regjeringen å fungere inntil videre. Hvis ingen innvending fremkommer mot det, går jeg ut fra at det er Stortingets oppfatning i denne sak i øyeblikket.»

Til slutt sa presidenten om dette spørsmål:

«Jeg går ut fra at Stortinget er enig i at man ikke på dette tidspunkt fremmer noen nydannelse av regjeringen og anser meg bemyndiget til å meddele dette til Hans Majestet Kongen og til regjeringens medlemmer.»

Ingen innvending fremkom.

Det kan selvsagt betraktes som en enstemmig tillits erklæring, men erklæringen ble vel og merke gitt på Hamar, og ikke på Elverum. I «Historisk Supplement» skriver Hambro at når regjeringen senere hevdet at et enstemmig Storting hadde bedt regjeringen «om å bli sittende» så er dette «helt riktig».

Om Hamarmøtene skriver cand.jur. Eivind Hjelle i Dagbladets kronikk 8.4.60 at noen egentlig avskjedsansøking ble ikke levert av Nygaardsvold. Og Hjelle fortsetter:

«Henvendelsen var en spontan handling i en akutt situasjon, ikke for å unndra seg noe regjeringsansvar, men for at Kongen kunne få anledning til å drøfte med Stortingets presidentskap hva forholdene gjorde ønskelig. Kongen nektet å godta noen avskjedsansøking, og etter forslag fra Hambro - som hadde konferert med Mowinckel og to representanter for Bondepartiet - henstilte Stortinget enstemmig å forlenge regjeringen i dens embeder. Det skjedde i det annet Hamarmøte. Denne enstemmige tillits erklæring fra Stortinget side var en parlamentarisk og politisk begivenhet. Denne betydde i all enkelhet et brudd med tidligere parlamentarisk praksis. Det parlamentariske system innebærer bare regjeringens plikt til å gå av, når Nasjonalforsamlingen vedtar en direkte mistillits erklæring. Dette «negative tillitsforhold» mellom nasjonalforsamlingen og regjeringen er et typisk trekk ved mindretallsparlamentarismen som vi kjenner den i mellomkrigstidens Europa. Situasjonen 9. april krevde en ny form for parlamentarisk tillit. Det var vel det Nygaardsvold skjønnte. Mellomkrigstidens bitre politiske kamp lå ikke langt tilbake, og det var slett ingen selvfølge at den regjering som hadde ansvaret for vår forsvarsberedskap ville få folkets støtte i en krig. Fram til 1940 var regjeringen Nygaardsvold en «klasseregjering», forhatt av mange, og Nygaardsvold hadde god grunn til å være redd for at fortida skulle hefte ved hans navn...»

I et tilbakeblikk på Hamarmøtet 9. april skriver president Hambros sønn, Johan Hambro i «Liv og drøm» side 218:

«Hadde man dengang kunnet se noen måneder frem i tiden, er det sannsynlig at Stortinget ville ha formulert sin avgjørelse anderledes. Som det var, måtte Stortingets president på stående fot formulere erklæringen som ba Regjeringen om å fungere inntil videre. Han hadde ingen mulighet til å drøfte den på forhånd, til å overveie ordene eller finpusse erklæringen. Slik gikk det som det måtte gå.»

Om avslutningen på Hamarmøtet beretter statsråd Hjelmtveit i «Vekstår og Vargtid» side 95. Hambro meddeler at:

«Det står på stasjonen oppsatt et ekstratog ferdig til å føre oss til Elverum, og det bør gå innen 5 minutter...»

«Det var ikke fritt for at meldingen skapte antydning til panikk, forsamlingen brøt opp, og gardrobene (ble) stormet,» skriver statsråden.

Det siste stortingsmøte på Hamar ble hevet kl. 19.40.

Den 12. juni 1946 ga forslagsstiller Hambro følgende redegjørelse for Undersøkelleskommisjonen:

«På spørsmål om Regjeringens maktutøvelse i London, kan jeg alene svare at det inntrykk som ble skapt var at Regjeringen etterhvert som den kom i vane med å utøve all makt uten at det fantes adgang til kritikk, strakte den den såkalte Elverums-fullmakt lenger og lenger. Det var som dens medlemmer etter hvert bibragte seg den tro at Regjeringen hadde fått et enstemmig tillitsvotum på Elverum. Dette ble også sagt offentlig skjønt det var meget langt fra det faktiske forhold. Regjeringen følte seg sterk i bevisstheten om at ingen offentlig kritikk kunne komme til orde, og at følelsen av nasjonal solidaritet ville komme til uttrykk utadtil. Og etter hvert syntes den å betrakte enhver meningsforskjell som en heligbrøde.»

I dagboksopptegnelse for søndag 18.2.45 har professor dr. Frede Castberg notert:

«Nettopp om den («Elverums-fullmakten») hadde jeg en kort, men noe skarp replikkveksel med Hambro under et møte med justisministeren, hvor jeg var innkalt. Hambro vil ikke være med på at den fullmakt han foreslo (og muligens fikk vedtatt), var et utslag av konstitusjonell nødrett og ga regjeringen myndighet utover de vanlige myndighetsgrenser.»

Ifølge Castbergs opptegnelser har han også samtalt med Hambro om eksilregjeringens provisoriske anordningsmyndighet. Hambro ga uttrykk for at regjeringen skulle trekkes til ansvar;

«for sin overtredelse av den provisoriske anordningsmyndighet etter grunnloven paragraf 17.»

Han karakteriserte noen av de anordninger som ble laget i London, som «nazistiske» ja som «verre enn de nazistiske hjemme,» skriver professor Castberg.

Diktatur eller . . .

(Forts. fra side 1)

Det skal bygges på prinsippet: «Yrkessamarbeide på nasjonal grunn», og ikke som nu på den prinsippløse klassekamp på internasjonal grunn.

Det skal være frivillige organisasjoner, men de legaliserte fagorganisasjoner skal være de eneste som har lovlig status og rett til å representere vedkommende fag og yrke.

Kulturellt og økonomisk selvstyre

Sammen med denne nyor-

ganisasjon av nasjonens kultur- og næringsliv vil NS innføre kulturellt og økonomisk selvstyre. Likesom staten for 100 år siden overlot ledelsen av det kommunale styre og stell til kommunale folkestyreorganer under statens overtilsyn (kommunalt selvstyre), må staten nu, samtidig som den ved lov skaper orden i arbeidslivets organisasjoner, også overlate disse faglige organisasjoner en viss frihet og forpliktelse, til å styre sine fagområder.

Det er den moderne utviklingskrav.

Regjeringens stilling.

Hvad selve regjerings spørsmålet angår, så krever Nasjonal Samling en handlekraftig nasjonal riksregjering uavhengig av partipolitikk (NB program pkt. 1).

NS vil ikke gjenopvekke den personlige kongemakt, men vil gjenreise de sunde prinsipper for den utøvende makt som er fastslått i Eidsvoll-grunnloven, og som nu er blitt fullstendig forkvaklet av partipolitikken. Regjeringen skal dog fortsatt være underkastet nasjonalforsamlingens kontroll og skal kunne kastes av denne. Men for å sikre det sterke og stødige styre som et lands ledelse krever, mener vi at under den nye ordning skal statsjefen (kongen) ikke behøve å bytte regjeringssjef, med mindre to tredjedeler av Rikstinget krever det. Selv skal Kongen når som helst kunne avskjedige statsminister (Grunnlovens paragraf 22). Likeledes mener vi at det bør innføres oppløsningsrett og som nevnt referendum (folkeavstemning).

De enkelte fagministre skal derimot ombyttes av statsjefen etter forslag av regjeringssjefen eller når et simpelt flertall i nasjonalforsamlingen, Rikstinget, resp. Næringsstinget (Kulturtinget) krever det. Likeledes må forutsettes å bli etablert et nøie tillits- og ansvarsforhold mellom vedkommende fagministre og vedkommende faglige organisasjon og dens gruppe i Rikstinget.

Et nasjonalt demokrati.

Som vil fremgå av ovenstående er den reform av statens styre som Nasjonal Samling tar sikte på, så langt fra diktatur, at det tvertimot er nødvendig det motsatte; en rettferdig og saklig folke-representasjon, og en avlastning av den centrale statsmakt ved nye selvstyreorganer.

Det vil også tydelig fremgå av det ovenfor fremholdte at vi vil ikke nogen kopi av utlandet, av fascisme eller nasjonalsosialisme, o.lign. ➔

Det nye Tyskland og Italia er riktignok organiserte nasjonalstater, også bygget op på arbeidslivets grunn og på bevarelse av den private eiendomsrett. Men den faglige ordning er der helt underordnet et diktatorisk parti, et statsparti, hvis ledelse eller leder innehar den øverste lovgivende makt, om enn efter folkets mandat. Det er ikke den ordning vi arbeider for.

NS vil en ren faglig ordning med den øverste lovgivende, bevilgende og kontrollerende myndighet samlet i en nasjonalforsamling valgt på faglig og demokratisk grunn, og med en faglig riksregjering som det øverste utøvende organ for denne nasjonalforsamlingen og for folket.

Nasjonalt Samling tilstreber ikke noget diktatur. Ikke kommunistisk og ikke «fascistisk». Men heller ikke nogen fortsettelse av det nuværende norske evneløse skindemokrati med dets korrupte, hyklerske, og maskerte partidiktatur.

Nasjonalt Samling vil et nasjonalt demokrati, både politisk og økonomisk demokrati og et fritt åndsliv; et virkelig folkestyre og en virkelig frihet.

Likvideringer ...

(Forts. fra side 1)

tet Andresen til Oslo hvor han fortsatte sin virksomhet. Han var medlem av legesambandet, og måtte på den måten tilkjennegi at han var nazist.»

I Dagbladet 31. mai 1951 står følgende på siste side: «Dr. Andresen retter voldsom anklage mot påtalemyndigheten. *Frikjent etter 4 års fengsel*, - Erstatningsspørsmålet ennå ikke avgjort.

Som kjent har lagmannsrettens kjæremålsutvalg enstemmig forkastet påtalemyndighetens begjæring om gjenopptagelse av landssviksak mot dr. Ingolf Andresen.

Tilsammen har nå dr. Andresen sittet fengslet i 4 år. Dette er ganske oppsiktsvekkende på bakgrunn av den enstemmige frifinnelse som retten nå har innrømmet ham. - Påtalemyndighetens oppretten i denne saken vil jeg karakterisere som ren personforfølgelse, sier dr. Andresen til Dagbladet i formiddag. Påtalemyndigheten har hengt seg for meget i den negative siden av saken, og tatt altfor lite hensyn til de positive sidene, f.eks. det omfattende underrettningsarbeide jeg utførte for den svenske statens informasjonstjeneste mot tyskerne i Norge, mine 254 flyktningetransporter med egen bil og med egne omkostninger fra Oslo til Sven-

skegrensen. Heller ikke har en tatt hensyn til det rapportarbeidet jeg utførte under krigen for den norske legasjonen i Stockholm og heller ikke for mitt arbeid for internerte norske soldater i Oslo-avsnittet i 1940.

- Kommer De til å reise erstatningssøksmål mot staten?

- Det har jeg ikke tatt standpunkt til ennå.»

Det sier kanskje noe om dr. Andresens tillit til det norske rettsvesen. Likvideringer er et tema der meget er ukjent. Det er også på tide at både spørsmålet om i hvilken grad likvideringer er berettiget, blir tatt opp.

Det er viktig at de som har korreksjoner og ytterligere opplysninger kommer frem med dem, enten til meg eller redaksjonen.

Kongen bød ...

(Forts. fra side 2)

Dette viste sig ogsaa i Tiden om 9. April 1940 og Tiden derefter.

I Slutningen af Trediverne traksorte Uvejrsskyer op over Europa. Borgerkrigen til Spanien, Stöbeskeen for Kommunismens Fremtog i Europa, blev under store Ofre tilende-gjort til Fordel for de Nationale under Franco, - ogsaa mange unge Danske Frivillige ofrede Livet her paa begge Sider. Alle i bedste Tro paa at gøre det rigtige. Ogsaa kom Winterkrigen Rusland-Finland 1939. Stalin viste sit sande Ansigt. Her viste Skandinavien *Brödresind*, - fra alle Nordiske Lande, - og ogsaa fra andre Europeiske Lande, meldte sig Frivillige til Kamp for Nordens Frihed, - til Kamp mod Kommunismen. Winterkrigens Afslutning til Fordel for Rusland var kun en lille Brik i det Storpoltiske Spil som fulgte.

Den 9. April 1940 nærmede sig med Stormskridt. Paa Hitlers Forslag hen, kom det til Vaabenstilstand paa Vestfronten. Hitler ville Fred med England. Men under Tryk fra U.S.A., forberedte England en *Nordoffensiv* mod Tyskland. Planerne om en Offensiv over Norge og Danmark, - som ikke forblev u-bemærket hverken fra Tysk eller Dansk Side, førte til Dansk-Tyske Forhandlinger i Rostock i Januar 1940, hvor man *enedes om en «Reibungslose»*, - (*Gnidningsløs*) *Besettelse af Danmark*. Konge og Regering Stauning vilde *forhindre at Danmark skulde blive Krigsskueplads*, - hvad vilde vere u-undgaelig til Tilfælde af Engelsk Besettelse af Danmark.

Statsminister Staunings

Velvilje overfor den Stortyske Politik var velkendt, - og saaledes skete den Tyske Indmarschuden større Komplikationer. Kun en lille Afeling af Dansk Militer som ulykkeligvis *ikke* var blevet underrettet om den gnidningsløse Besettelse gjorde Modstand, og 11 tapre Danske Soldater faldt i erlig Kamp for Danmark.

At Engleenderne allerede den 8. April la ut miner i norske farvann i Norge, viser at England, - og ikke Tyskland, satte alt i Bevægelse for Udvidelse af 2. Verdenskrig.

Den Tyske «Besettelse» af Danmark bragte ikke større Endringer. Kongen red sin Daglige Tur gennem København, Dansk Militer forblev under Vaaben, Dansk Politik gjorde Tjeneste side om side med Tysk Militerpoliti, - ingen Indskrenkninger i Dagliglivet, - og den Danske Befolkning og de Tyske Tropper kom godt ud af det med hinanden.

Dansk-Tysk Forening blev dannet, Danske Politikere og Tyske Officere trafs sig til store Middage paa d'Angleterre, - Danske Top-Politikere, - mest Socialdemokrater rejste til Berlin, - Dansk-Tysk Kultur-Udveksling, Ungdomsforeninger fra Dansk og Tysk Side besøgte sig ensig.

Udover et Engelsk Bombangreb paa Esbjerg havde Danmark i Grunden ikke merket at en Verdenskrig var i Gang.

Truslen fra øst!

Ikkeangrebsspagten Tyskland Rusland viste sig hurtig *ikke* holdbar. Stalins Plan gik ud paa at faa den Tyske Hær bundet paa Vestfronten, for saa, understøttet af Amerikansk Vaabenlevering, at Åbne en Offensiv fra øst. Den Tyske Storoffensiv den 22. 1941 mod øst stoppede denne Stalins Plan. Den hurtige Tyske Gennembrud af de Russiske Linier viste tydeligt, at alt var anlagt med Angreb for øje, idet der ingen staffelte Forsvarslinier gaves, - kun en Angrebskede.

Krigen Tyskland Rusland viste sig ogsaa hurtig ikke kun som Krig mellem disse to Lande. Det var Europas Skebnkamp, - og Frivillige fra alle Europeiske Lande meldte sig til Tusinder i Kampen mot Bolchiwismen. Ogsaa den Danske Konge og Regering gav hurtig grønt Lys for oprettelse af et Dansk Frikorps. Konge og Regering opfordrede alle Unge Danske til at melde sig frivillige, og alle Officere af Linien fik af Kongen Fribrev til at melde sig ud af Tjenesten til Fordel for Frikorpset, - med Tilsagn om efter endt Krigstjeneste

at kunne genindtrede i den Danske Her. General Krüssing blev af Herkommandoen med den øverstbefalende, General Görtz i Spidsen, udvalgt til at opbygge Frikorpset. Dansk Radio blev sat til Dispotion til General Krüssingsberømte Hvervetale, - og over alt i Landet blev der ophængt Hverveplakater og oprettet Hvervekontorer. I Löbet af kort Tid meldte sig 600 Frivillige, og den 19. Juli 1941 kunne første Hold afrejse fra København, - men først efter at have faaet *Frikorps-Fanen overrekt af Herrens Overkommando*.

De afrejsende Frivillige blev afskediget med Dannebrogfaner, Blomster og Smørrebrødspakker, og af gik Rejsen til Langehorn Kaserne ved Hamburg. Frivillige meldte sig stadig i stort Tal, - et kampsterkt Frikorps blev i Löbet af mindre end eet Aar uddannet. Efter Uddannelsen afstod General Krüssing Kommandot, og *Oberstlöjtnant v. Schalburg*, - fra den *Kgl. Livgarde*, overtog Kommandoen. I Maj 1942 blev *Frikorpset* indfløjet til Indsats ved de sumpede Omraader ved Ilimensöen, - og hurtig vandt de Danske Ry som kamp-dygtige Soldater. Den 2. Juni samme Aar skulle blive den sorteste i Frikorpsets Historie. Kommandant v. Schalburg faldt ved et Storangreb, - og med ham 126 Danske Frivillige, og mange saaredes.

Efter et kort Ophold bag Fronten, hvor nye Krefter blev sat ind for de Faldne, Kempede de Danske videre, og vant Respekt fra Ven som Fjende. Efter mange blodige Slag, og store Tab, blev *Frikorps Danmark* sendt paa «den store Orlov», hjem til København. Det skulde vere en Triumpf, og de blev ogsaa med Blomster og Hurraraab, - men under Marschen gennem København viste det sig tydeligt, at Stemningen i Mellem tiden havde endret sig, - og saaledes kom det, - helt uforstaaende for Orlovsoldaterne - til modbydelige Scener og Angreb fra Befolkningens Side. Den Danske Frihedsbevægelse begyndte sin smudsige Kamp. Uforstaaende vendte Frikorpset efter Orloven tilbage til Frontens Helvede, - men paa Hjemmefronten ulmede det. Sabotagen tog sin Begyndelse. Hverker mod de Frivillige Frontkempers Paarørende, afbrending af Bønders Gaarde, Drab og Plynding fra Frihedsbevægelsens Side blev til Dagligdagsbegivenheder. Flere af Ostrontfrivillige som i 1943 havde opfyldt 2-Aars Kontrakt, vendte hjem og opbyggede Antiterrorgrup-

per til Vern mod Frihedsbevægelsens Uvesen. Den Danske Statsminister Wilhelm Buhl opfordrede alle Danske til Kamp mod Sabotage og Mord fra Frihedsbevægelsens Side, - og de store Danske Aviser var til Krigsslutning fyldt med Hverveannoncer til Frikorpset. Trykket fra øst og vest blev efterhaanden for meget for Tyskland. USA leverede Krigsmateriel paa alle Allierede Fronter. De havde den Fordel ikke at kunne blive Bombarderet, - og saaledes gik Vaabenproduktionen videre under Højtryk, - medens den Tyske Befolkning og Produktionssteder led under Bombehaglen. Frikorpset, i mellem-tiden omdannet til «24. *Panzergranadier-Regiment Danmark» kempede ufortrødent til sidste Hushjørne i Berlin*. Resten er en Tragédie. Svigtet af Konge og Politikere blev de Hjemvendende Krigere smidt ud af Militeret. For Kriminelle blev Fengselsportene aabnet, - og Kongetro og Fedrelandstro Danske Mend og Kvinder i Tusindvis Indesperret. Daderingen Love gaves hvorefter de kunde dömmes, lavede man Love med *tilbagevirkende Kraft*.

Oh, Danmark, - 1945 tiltraadte Du F.N., hvor det ogsaa hedder: *Ingen kan straffes efter Love, som ikke bestod, da Handlingen foregik!*

Krig eller fred ...

(Forts. fra side 8)

Den senere motstandsmannen, biskop Eivind Berggrav, uttalte sommeren 1940 at lover og forordninger vedtatt av regjeringen i London ikke hadde gyldighet i det okkuperte Norge, og at dette var bekreftet av norske folkerettslærde. Begrunnelsen ligger ikke i en evt. kapitulasjonsavtale, men i det faktum at okkupanten hadde overtatt den faktiske kontrollen over landområdet. Kong Haakon hadde (dessverre) like liten myndighet over Norge, som hans bror Christian hadde over Island.

Så kan man diskutere hvem som brøt hvilke folkerettsregler først, og hva slags tiltak den andre parten i så fall har rett til. Man kan diskutere hvilke holdninger den flyktede regjeringen har rett til å kreve hos sine okkuperte undersåtter, og man kan diskutere om revisjonisme alltid er det samme som «nazi-propaganda». Men det er en annen skål.

RETTELSE:

I notisen "Frontkjempere til filmen" i nr. 2 er riktig tlf.nr.: 0049 201 66 0164

Et vellykket ...

(Forts. fra side 2)

sette seg fore å undersøke hvem som overtok de verdiene som ble konfiskert fra norske NS-medlemmer og tyskgifte norske kvinner og hvor det ble av de 60 millioner D-mark som skulle gå til enker, farløse og forfulgte?

Og bør det ikke snart undersøkes hvor mange ofre Maktapparatet har valset ned?

Ikke skamfull over ...

(Forts. fra side 3)

i mine domspapirer:

«Det synes hevet over tvil at tiltalte har vært overbevist nasjonalsosialist og at han utelukkende har handlet ut fra ideelle motiver og for å fremme det han anså for å være til landets beste».

Ovenstående er direkte avskrift fra mine domspapirer av 24.1. 1946.

Slik var nok de aller fleste NS-folk og frontkjempere.

Hederlige mennesker som gjorde det de mente var deres plikt, på de steder de ble satt til å utføre et eller annet oppdrag for den landsstyring som de var overbevist om var landets lovlige regjering.

Er det nødvendig å drive på med å betvile og mistenkeliggjøre motivene til alle som ikke er på samme parti som seierherrene? Jeg for min del tåler det meste, men vil man kalle meg en fyr med tvilsom fortid, da tillater jeg meg å protestere. Det var ganske mange som i sin tid lette med lys og lykte for å finne kjelt-ringer og forbrytere som var knyttet til NS. Sannheten var at innen dette spesielle partiet, var det så godt som bare hederlige og lovlidige mennesker.

Jeg kommer ikke til å be om å bli med i den nevnte film, men begrunnelsen her til er ikke at jeg synes jeg har en såkalt tvilsom bakgrunn.

Det får stå for Astrid Nøklebye Heibergs egen regning når hun på vegne av Norges Røde Kors, forfekter et syn som berettiger til dom og straff for sykesøstre, hvis «forbrytelser» består i å gjøre søstertjeneste for sårede soldater. Her føler jeg meg temmelig sikker på at hun har minimal støtte hos det norske folk, for ikke å snakke om hva internasjonal rett sier om en slik justis.

Hva lovens håndhevere til enhver tid mener, får være en sak for seg, men når presidenten for Norges Røde Kors viser en så total hjerteløshet, da bør hennes oppdragsgivere bøye hodet i dyp skam.

Finland og Tyskland ...

(Forts. fra side 4)

ter Ribbentropp. Ryti ga en forsikring om at Finland ikke skulle inngå separاتفred med Sovjet, mot at man fikk panservernutstyr og flystøtte av tyskerne. Denne fasen kan naturligvis betraktes som allianse. Da den karelske fronten igjen var konsolidert, mens tyskernes østfront derimot ikke holdt, leverte Ryti sin avskjedssøknad. Ribbentropp-avtalen var skrevet i en personlig form, slik at den nye presidenten, Mannerheim, ikke lenger var bundet av Rytis forsikring, men inngikk en våpenstillstand med Sovjet, som senere førte til fredsavtale med de allierte i 1947.

Jeg anser at det er en overdrivelse å si at Finland «naturligvis» var alliert med Tyskland. Derimot stemmer det at Finland i praksis fremsto som Tysklands forbunds-felle i krigen mot Sovjet.

Aftenposten 1. april 1996

BOKTJENESTEN

Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo. Telefonbest.: 22 56 10 34

.... eks. Vidkun Quisling: Russland og Vi (Innbundet)	kr. 285,-
.... eks. Vidkun Quisling: Russland og Vi (Heftet)	kr. 164,-
.... eks. Odd Melsom: På nasjonal uriaspost	kr. 50,-
.... eks. Odd Melsom: NS og fagorganisasjonen	kr. 50,-
.... eks. Knut Steenstrup: Dilemma	kr. 50,-
.... eks. Arne Tellefsen: Når forsvaret forfaller	kr. 25,-
.... eks. Sundra Sand: Hva er Kristen Samling?	kr. 5,-
.... eks. Sundra Sand: Noen enrindringer fra tiden omkring Vidkun Quislings siste dager	kr. 5,-
.... eks. Roald A. Nielsen: "Solbris Ohoi!"	kr. 50,-
.... eks. Anna Kientopf: Det fredsfiendtlige trauma	kr. 50,-
.... eks. Svensk frivillig: Ragnarök	kr. 130,-
.... eks. Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år	kr. 50,-
.... eks. Tom B. Jensen: Bibliografi over Nasjonal Samlings periodiske skrifter 1933-1945	kr. 50,-

Legg til kr. 20,- for forsendelser ved forskudsbetaling til:

Postgiro 0807-5.15.02.89. Bankgiro 6063.05.00926 eller ved **sjekk i kontanter** eller **frimerker**. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

VENNEGAVER

TIL "FOLK OG LAND"

Vi kvitterer denne gang for tilsammen kr. 10.785,-.

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

Ø. L., Oslo	kr. 100,.	S. K., Sverige	kr. 60,.
M. V., Namdalseid	kr. 40,.	T. G., Sande	kr. 340,.
A. S. K., Skien	kr. 500,.	O. H., Oslo	kr. 240,.
H. N. R., Dokka	kr. 100,.	K. K., Oslo	kr. 300,.
E. F., Kapp	kr. 100,.	K. N., Oppegård	kr. 200,.
J. W., Kristiansand	kr. 200,.	T. G., Våler	kr. 100,.
M. O., Høvåg	kr. 200,.	T. K., Risør	kr. 100,.
W. P., Oslo	kr. 500,.	I. K., Sørreisa	kr. 140,.
G. H., Eina	kr. 100,.	H. S., Rømskog	kr. 1.000,.
G. W., Kiel	kr. 45,.	P. S., Høvik	kr. 200,.
G. S., Kristiansand	kr. 50,.	K. H., Otta	kr. 200,.
L. B., Revsnes	kr. 100,.	A. A., Bøstad	kr. 1.000,.
L. S. B., Oslo	kr. 100,.	I. A., Engenes	kr. 100,.
B. B., Oslo	kr. 200,.	K. K., Brumunddal	kr. 300,.
S. D., Ski	kr. 200,.	M. A., Ålesund	kr. 200,.
T. E., Bergen	kr. 50,.	S. K., Sverige	kr. 300,.
K. S., Skårer	kr. 200,.	P. B., Rykkinn	kr. 1.340,.
R. K., Bekkestua	kr. 50,.	R. M., Oslo	kr. 300,.
B. Aa., Sunde	kr. 300,.	J. M., Larvik	kr. 90,.
E. K., Bjørnevattn	kr. 200,.	O. S., Oslo	kr. 100,.
B. J., Oslo	kr. 200,.	J. E. L., Auli	kr. 100,.
E. D., Sortland	kr. 40,.	H. F., Stavanger	kr. 200,.

Ragnarök**Historien om SS-divisjonen Nordlands**

panserspaningssavdelings kamp och undergang i Pommern, Brandenburg och Berlin, berättad av svensk Waffen-SS-frivillig.

Se Boktjenesten!

FRONTKJEMPERBREV SØKES

I forbindelse med min undersøkelse av frontkjempernes posttjeneste (se Folk og Land nr. 1/2-95) er jeg interessert i å kjøpe brev fra norske frivillige. Det er konvoluttene (ikke innholdet) med stempler fra miilitærenhetene som er av interesse. Evt. beskrivelse eller fotokopier, gjerne med prisangivelse, bes sendt til

Advokat Karl U. Sanne, "Jounkershaff",
L-7481 Tuntange, Luxembourg. Telefon: 352-63 519

Ønsker å kjøpe eldre NS og SS litteratur,

samt "effekter, fra den gang ...". Irene Sverd-litteratur og lignende", særlig "Fronten", er av seriøs interesse.

Ring eller skriv direkte. Diskresjon om ønskelig, - en selvfølge. Treffes best fra kl. 14-21, alle dager.

Jan-Erik Kvamsdahl, Kjelsåsavn. 101, 0491 Oslo. Tlf./fax: 22 15 96 00.

HJELPEORGANISASJONEN FOR KRIGSSKADEDE

FRONTKJEMPERE OG FALNES EFTERLATTE

Postboks 1407 Vika, 0115 Oslo.
Postgiro 0806 5180708

Hjelp oss å hjelpe

Med dette nummer av avisen 4/1996 følger en postblankett til Hjelpeorganisasjonen for Krigsskadede som vi så inntrengende vi kan, ber deg om å benytte.

Neppene noen i vår generasjon her i landet har deltatt i hardere kamper og med større tap enn våre krigsfrivillige på østfronten. De som er blitt invalidisert og som noen vil si, helsemessig ødelagt for livet, har det ikke lett. Ikke minst fordi de er utelukkert fra den offisielle omsorg som ellers blir krigsinvalidert til del.

Med invaliditet følger desverre også med årene ytterligere belastninger. Helsetilstanden blir generelt mere nedsatt enn hos andre og senskader i form av nerveskader er en ytterst alvorlig belastning.

Vi er meget takknemlig og glade for den solidaritet og omsorg som dette blads lesere alltid har vist. Den støtte som er blitt ytet, er av større betydning enn vi til vanlig forestiller oss og takknemligheten er stor.

Problemet vårt er allikevel, vi må si det rett ut: Vi får gjort så alt, alt for lite fordi våre midler er små. Vi appellerer derfor til hver enkelt: Vær med oss å hjelpe. - Benytt den medfølgende postgiroblankett.

På forhånd: **Hjertelig takk!**

Oslo, 10. april 1996

Amund Enger

Eivind Saxlund

 RETURADRESSE:
 BOKS 32 39 ELISENBERG - 0208 OSLO

NR. 4 - 1996

Den demokratiske kultur og u-kultur!

Av Ragnar S. Grude

På en annen plass her i Folk og Land var det et innlegg om *Hambro*-statuen, som snart for ett år siden ble avduket på *Eidsvolls Plass* i Oslo (1995) - nøyaktig en måned før statuen av oberst Eriksen på Oscarsborg 6. mai s.å., obersten som først av alle «tok imot tyskerne» den 9. april 1940, og langt fra ønsket dem velkommen til Norge - på noen slags «sight seeing»!

1995 var året 50-årsjubileet for frigjøringen fra tysk okkupasjon ble feiret, fra 8. mai, med sin påtenkte storslagenehet. Man glemte i farten å «feire» en viss «frigjøring» fra *den allierte okkupasjon*, - for vi hadde jo en slik også! Noen måneder mot høsten å regne... Først da var vi kvitt begge okkupantene!

Det er jo klart (!) at C.J. *Hambro*; for det han stod for - og aller mest *ikke* stod for - måtte hylles og feires *først*, nemlig 6. april 1995. Kanskje visste *han* «noe» om det engelske besøket allerede 6. april 1940? på samme vis som enkelte nitidig tillegger Quisling å ha hatt om det tyske? Er denne antakelse grunnen til at oberst Eriksen ble forbigått i feiringsrekkefølgen? Man ser her ikke noen påstand, men et spørsmål - i ettertid. Det er sagt i en kommisjon, som 1945 «avhørte» oberst Eriksen, noe bebreidende, «at han skjøt på noe (!) han ikke kjente identiteten til!» Akkurat *det* var nå som så - *for engelske skip hadde fritt leide opp Oslofjorden!*

Det kom til å ta 55 år før obersten ble berømmet og takket på en ærlig og hederlig måte, av kong Harald den 5., den 6. mai 1995. Og kong Harald la vekt på, at obersten nok ved sin modige besluttsomhet, hadde gitt hans far, foreldre og søstre, inklusiv ham selv; *omrømnings*tid til å kunne ta seg ut av Oslo den 9. april 1940. *Den* anledningen var ene og alene oberst Eriksens fortjeneste. Go'ord ober-

sten Eriksen aldri ble til del. Tvertom! Han ble mistenkeliggjort på linje med general Fleicher - og slik ydmyket. Et utslag av dem «demokratiske u-kultur», der *den ene* stortingspresidenten alene reiste i morgengryet fra Oslo, i drose til Hamar, mens de øvrige flyktende, deriblant kongefamilien, utenriksministeren, stortingsrepresentanter m.fl. skulle befordres på et lett angripelig «skrangletog», som allerede ved Lillestrøm ble angrepet av fiendtlig skyts. Han hadde muligens denne situasjon i hodet, kongen, og vel derfor levnet han ikke «redningsmannen» C. J. Hambro ett eneste ord til ære og takk! Men, til slikt har man da andre, som *har* gjort, og *gjør* det tilgans. Ja! helt opp til dags dato...

Det synes å være en spesiell demokratisk ukultur blant nordmenn å tillegge sine egne inntil heroisk berømmelse for små «reelle» begåelser, - men også *konstruere* store! Man har det grelleste eksempel i hvordan et enkelt *avvist* forslag, avvist endog i tre versjoner på Elverum den 9. april 1940, har est opp til å bli til en *Generalfullmakt* 55 år etterpå.

Og dette går dagens Høyrefolk inn for, selvom respektable Høyrefolk i sin tid avviste ethvert snakk om noen «Elverumsfullmakt», dengang da - som siden (1960). Ja, selvom hyldningsobjektet, C. J. *Hambro*, sier tindrende klart ifra 1947 i sin egen bok, «*Historisk supplement*», side 102: «*Denne med noen Elverumsfullmakt, er et falsum*». Hansa det samme til Stortingets undersøkelseskommissjon i 1945.

Konklusjon: Et Høyreparti, som vil være seriøst, trekker *ham* som påberopte seg å være konstitusjonens vokter, eksponenten for den demokratiske kultur, fram som «far» for en «Elverumsfullmakt», som aldri har sett dagens lys. Denne «fullmakten» ble nå i jubiléumsåret opphøyet til å være enda noe

mere enn for fem år siden! I 1990 på Elverum, da ex-president Benkow «rant over» av panegyriske vendinger i sin omtale av kollega C. J. *Hambro*, taltes det om en «fullmakt» som *Hambro selv* benekter eksistensen av.

Under avdukingen av *Hambro*-statuen på Eidsvoll's Plass 6. april 1995, legges det en vesentlig vekt på «fullmakten», og denne opphøyes nå til en Generalfullmakt! Dette er et eksempel på Høyres ukultur tendens; *i demokratiets navn å begå en historieforfalskning på det groveste!*

Vi går et stykke lenger framover i tiden. Da støter vi på en annen u-kultur, som det moderne demokrati også er belemret med; juksing og triksing med statens penge midler. Stort verre enn det man har sett i 1995, og første del av 1996 kan man vel ikke oppleve av norske politikere, fra første mann i rang etter kongen (Jo Benkow) og ned til «det minste kryp» innen det politiske rekruterings skikk. Løgn, juksing og triksing er demokratiets kjennetegn anno siste halvdel av det 20. århundre. Med andre ord etter den 2. verdenskrig.

Vi finner dem i alle skikt, blant kongens private venner, folk i kongens råd såvel som Norges Storting. Etter å ha foretatt triksingen og juksingen *etter* «de gikk i læra», så er de samme plassert i regjeringskontorene og på Stortingskrakkene, for å styre landet i demokratiets ånd og påse at landets lover og regler blir fulgt. Til å passe «penge-bingen» hadde man til for nylig en antatt «trikser», som jeg - ennå - ikke vil kalle jukser for vedkommende har jo handlet i demokratiets ånd - «det bare ersånn!» Det har «blitt sånn!» Og, kan en ex-stortingspresident tillate seg å jukse, trikse og forfalske den historiske sannhet (om den imaginære «Elverumsfullmakten», som førte til utformingen og benyttelsen i et gigantoppgjør (landssvikoppgjøret) med lover med *tilbakevirkende kraft*) *ustraffet*, så synes demokratiet å stå for fall. Usseldommen har fått for gode levekår i dette landet, og *mammon* for stor makt og innflytelse! Jeg sverger *ikke* til alle slags ismer, enten disse er knyttet til politikk eller religioner, *men til «noe» jeg for 60-70 år siden fikk med meg i livet, fra før-krigs-tidens bondekultur.*

Derfor står vi på

London-regjeringen hevdet at de lovene de lagde, var provisoriske anordninger, i det ligger det at lovene bare er gyldige til Stortinget trer sammen igjen. (At Folkerettet setter forbud mot å regjere fra fremmede territorium, er en annen sak.) Men regjeringen har, ifølge Grunnloven, bare anledning til å lage provisoriske anordninger som omfatter handel, toll, næringsvei og politi. Dette ble behendig omgått ved at Trygve Lie byttet ut ordet toll med folk.

I 1942 hadde Høyesterett lagt ned sitt embede. Det fant det likevel riktig å holde et hemmelig møte i regi av sin leder, hjemmefrontsmannen Paal Berg

Høyesterettsdommerne kom til at det gamle storting definitivt var opphørt, og at det ikke i kraft av konvensjonell nødrett kunne gjenoppstå som statsmakt. Dermed fikk man den eiendommelige situasjon at hverken det hjemmenværende storting eller regjeringen i eksil hadde legal råderett i Norge - etter den avgitte høyesteretts oppfatning. Regjeringen Quisling ble da både Norges og Høyesteretts redning, i det den bevirket at Norge ikke ble omgjort til et tysk protektorat.

Stortinget av 1936 blir allikevel sammenkalt i 1945 til tross for at dets lovlige funksjonstid løp ut sammen med året 1939. Representanten Moseid la fram forslag om at Landssvikanordningene måtte tas opp til avstemning. Men han ble avfeid med at nå var det annet å bestille. Anordningene ble først behandlet i 1946 og da var henrettelsene igang og anordningene trumfet igjennom.

I innledningen til sin bok «Et annet syn», utgitt etter krigen, skriver forfatter og LO-leder Håkon Meyer: «Mener man at megen urett er begått og at uretten for en del er basert på bevisst historieforfalskning, har man behov for å forklare hvilken urett og hvilken forfalskning. Et slikt forsøk er denne boken. Men da de autoriserte oppfatninger med et lykkelig grep kombinerer myndighetenes og folkets egeninteresse, vil et angrep på disse oppfatninger lett bli oppfattet som et angrep på folket selv og dets moralske holdning.»

Krig eller fred

Av h.sk.lekt. Olav Engen, Bergen

I BT for 18. mai har Egil Aarø et innlegg som svar på Egil Ulateigs interessante kronikk i BT 5. mai. Det forslitte temaet om Norge var i krig etter kapitulasjonen i juni 1940, er igjen under debatt. De som ble dømt under rettsoppjøret, har ment at spørsmålet har juridisk betydning. Det samme mener øyensynlig de som forsvarer rettsoppjøret. Men denne striden er stort sett om pavens skjegg.

Aarø har nok rett i at «okkupasjon folkerettslig sett er krigstilstand». Vi kan jo se på 2 av våre nære naboland: Danmark ble okkupert av tyskerne 9. april 1940, uten å ha ført krig. Island ble okkupert av England (senere av amerikanerne), også uten krig. Likevel kunne begge okkupanter teoretisk sett ha begått «krigsforbrytelser» mot de

okkuperte, og bli dømt for det etter krigen.

Krig eller ikke krig. Kapitulasjon eller ikke kapitulasjon: Myndigheten over et okkupert territorium går i stor utstrekning over til okkupanten. Islendinger som ikke var tilstrekkelig samarbeidsvillige, ble som kjent internert i Skottland. Hadde noen islendinger begynt å importere våpen for å drive geriljakrig, ville de skyldige ikke bare bli deportert, men skutt, og det med Folkeretten i ryggen.

Den danske kongen hadde ingen mulighet for å utøve myndighet på Island, noe som førte til at den islandske regjeringen (som samarbeidet med okkupanten), etter hvert erklærte unionen med Danmark for oppløst.

Fra vårt eget land vet vi at (Forts. side 6)

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15. Telefon: 22 56 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.

BILAG

Likvideringer har vært et ikke-tema i etterkrigstiden. Det har vært forutsatt at drap på egne landsmenn som man var uenig med var en slags edel heltegjerning. Det måtte ikke stilles spørsmål ved hvem som i hvert enkelt tilfelle var den mest skyldige, offeret eller gjerningsmannen.

Riksadvokaten rørget for at slike drap heller ikke ble etterforsket. Han sendte ut en instruks 15. oktober 1945. Ifølge den skulle likvideringssaker fra okkupasjonstiden henlegges på påtalemyndigheten når det var slått fast at handlingen var utført som ledd i motstanden mot fienden. Det var de visst alltid.

Daværende forsvarsminister Jens Chr. Hauge skrev 16.05. 1947 til Riksadvokaten at «det ikke ble gitt tillatelse til eksekusjon av angivere medmindre:

1. det forelå beviser for agentvirksomhet eller angiveri som måtte ansees for å være sikre.
2. det var åpenbar fare for gjentagelse,
3. den fare som truet organisasjonene måtte ansees for betydelig og overhengende,
4. eksekusjonen ble ansett for å være det eneste mulige forsvarsmiddel.

Disse retningslinjene ble ikke alltid fulgt. Det er viktig at alle som leser dette, og kjenner igjen de tilfellene av likvideringer som er nevnt i listen, fyller ut de opplysninger som mangler og kontakter «Folk og Land» eller undertegnede. Det er også viktig å komme med opplysninger om likvideringer som ikke er nevnt i listen. Dette er ikke den endelige sannhet. Den bør vi komme nærmere før det er uigenkallelig for sent.

I. C. Stridsklev

Tabell 1: Alder ved likvidering.

Alder:	Antall:	Alder:	Antall:
<—20 år	3	45—54 år	7
20—24 år	19	50—54 år	7
25—29 år	16	55—59 år	4
30—34 år	15	60—64 år	2
35—39 år	14	65—69 år	1
40—44 år	10	70— > år	2

**Inkludert: 100

**Utelatt: 50

**Totalt: 150

Tabell 2: Fordeling mellom måned og årstall.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	SUM
1941	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2
1941	0	0	2	1	2	0	0	1	2	3	1	0	12
1943	1	0	0	3	0	1	1	1	0	0	0	2	9
1944	1	1	3	2	5	2	5	9	9	6	6	9	60
1945	4	8	9	19	8	2	0	0	0	0	0	1	51

**Inkludert: 134

**Utelatt: 16

**Totalt: 150

**134

LISTE OVER LIKVIDERTE

Kjønn	Fødselsdato		Fr.kj	Dødskomm.	Dødssted	Dødsdato			Fødested	Bosted	Yrke	NS
	Mnd	År				Dag	Mnd	År				
m								44	Tjølling		Bondesønn	
m	1	1925		Andebu	Høyjord			4	Gjesdal	Rogaland	Gardsarbeider	
m	1	1909	nei	Askim	Øymark		19	3		Askim	Lensmann	ja
m	3	1876	nei	Aurskog	Hjemme		13	2	Ødemark	Øisjø	Brukseier	ja
m				Bergen	Bergen?					Sandviken	Sakfører	
f				Bergen				12		Bergen	Danserinne	
m		1911		Bergen	Trikkf/Kronstad		26	10			Politikonst.	ja
m	3	1893		Bergen	Veiten?		3	11	Austrheim	Bergen	1.betj. Stapo	ja
m	7	1919		Bindal	Urgården, Nordland		14	9	Brønnøy		Lensm.betj.	nei
m	7	1897		Bindal	Øverst.gård,No		14	9	Sortland	Bindal	Lensmann	nei
m		1920	ja	Bodø								
m	2	1918	ja	Bodø				44	Bergen?	Bodø		ja
f		1918		Bærum	Nesøybroen		8	12				
m	5	1888		Bærum			8	9	Oslo	Jar	Avd.sjef,Vektfabr.	ja
m	10	1913	ja	Bærum	Bærum sykehus		14	2	Elverum		Redaktør	ja
m	7	1921	ja	Bærum	Sandvika		19	4		Sandvika	Politibetjent	ja
m	7	1918		Bærum	Brunkollen, Muren		10	5		Hjemme	Stapobetjent	ja
m	6	1920	ja	Bærum	Ikke sykehus		10	5	Oslo Halden?	Oslo	Stapo	ja
f		1924		Drammen	Drammensfjord			4				nei
m				Drammen	Utenfor			11				
m	12	1897		Drammen	Schreinersgt.		18	1	Nes i Hallingdal		Lensm., Politi	ja
m	3	1918		Drammen			30	8	Drammen	Drammen	Politimann	ja
m	1	1923	ja	Drammen	Lierstranda		6	1	Trondheim	Horten	Politiølyntant	ja
f	5	1916	nei	Drammen			10	4	Stange i Hedm.	Oslo Hessbg.	g SSUscha.	ja
m	2	1926		Drammen	Torvet Helgelnd.		24	12	Oslo			
f			nei	Eidanger	Bak kirken		28	7	Sannidal	Eidanger	Hushjelp	nei
m	2	1907	nei	Eidanger	100m fra Nystrand		7	4	Gjerpen	Eidanger	Lensmann c.jur	ja
m		1912		Eiker	På åkeren sin		18	4		Nedre Eiker	Bonde	ja
m	9	1905		Geilo	Hol-Geilo		17	4	Hol	Geilo	Herredsjegerm.	ja
m	6	1920	nei	Gjerpen	Nedre Blæsa		31	10	Skafså	Skien	Postbud/ skoarbeider	ja
m	10	1922	ja	Gjerpen	Mofjeldstulen		24	4	Bestum, Oslo	Uranienberg	Kontormann	ja
m	4	1923	ja	Gjerpen	Mofjeldstulen		24	4	Drammen	Drammen	Skijeger	ja
m	8	1909		Gjøvik	Strandgt.		5	5	Gjøvik	Gjøvik	Politikonstabel	ja
m				Glomfjord	Elverk			1			Werkschutz	
m				Gransherad	Hovinheia			3	Rjukan	Moss	Bokhandler	nei
m				Grenland								
m	12	1901	nei	Hadeland	Skauen		9	5	Hadeland?			
m	4	1919		Halden	En grensestasjon		25	8	Aremark	Halden	Mekaniker	ja
m				Hardangervidda							nei	
m	11	1919	ja	Haugsbygd	Teserud		30	8	Nedre Setesdal	Vegusdal	Stapo	ja
m				Haugsbygd				10			Fløytist tolk	
m		1909		Hedrum	Hovedv.Ringdal		15	12		Hedrum	Skogarbeider	
m				Heimdal	Gaula ved Sundet							
m		1881		Hokksund	Eiker Sparebank		19	8		Øvre Eiker	Bankkasserer	nei
m	1	1922		Holla	Vei Ulefoss-Lunde		20	10	Risør, Holt	Lunde	AT-lagfører	
m	9	1908	ja	Holla	Valebø		14	4	Seljord	Valebø	Lensmann, snekker	ja
m	3	1918		Horten	På vei til arbeid		18	10		Horten	Politimann	ja
m	1	1887		Hurum	Storsand-Filtvedt		6	4		Hurum	Skomaker	nei
m				Hønefoss			5	9			Politimann	
f	10	1922	nei	Inderøy	Ulven gård		12	5	Trondheim	Trondheim	Damefrisør	ja
m	3	1923	ja	Inderøy	Vard, Ulven gård		12	5		Trondheim	Mekaniker	ja
m		1900	nei	Kirkenes						Mo i rana	Ing. entreprenør	
m	7	1923		Klæbu	Løkaunet		27	4	Nordre Land	Nordre Land	Politimann	
m				Kongsberg				7		Kongsberg	Ordfører	
f		1908		København				9		Vesterbro	Skredder	
m	10	1900	ja	København	Åpen gate		12	9	Bergen	Bergen	Musikkkfenrik	ja
f	12	1900	nei	Larvik	Nedre Bøkeligt.3		14	3	Tønsberg	Larvik	Hjemmeverende	nei
m		1917		Ljørdalen	Østerdalsskog		23	7		Oslo		
m	2	1923	ja	Lørenskog	Losbyskogen			7		Strømmen	Bygningsarbeider	

LISTE OVER LIKVIDERTE (forts.)

Fødselsdato				Dødsdato											
K.	Mnd	År	Fr.kj	Dødskomm.	Dødssted	Dag	Mnd	År	Fødested	Bosted	Yrke	NS			
m		1885		Majavatn		3	8	44		Majavatn	Gårdbruker	ja			
m				Moss			6	44			Ordfører	ja			
m	3	1909	nei	Mysen	Øymarkspen	20	4	44		Ski	Politi Grepo	ja			
m				Møre	3 mil fra Ålesund		5	42	Tyskland		Sjåfør				
f		1920		Mørekynten			3	42	Malmø	Oslo	Tysk tj.sted				
m	4	1904		Nedre Eiker	Buskerud	20	6	44	Nedre Eiker	Nedre Eiker	Lensmann	ja			
f	1	1904	nei	Nedre Eiker	I ekteseng	20	6	44		Nedre Eiker	Lensmannsfrue	ja			
m				Oslo	Ekeberg										
m				Oslo	Hjemme					Oslo					
m				Oslo	Cheval dyrehospital		4	42		Oslo	Grosserer, prest				
m				Oslo	Henrik Ibsensgt. 7	21	8	42			Politi	ja			
m	2	1923	ja	Oslo	Løvenskjoldsgt. 17	1	4	43	Nord-Dakota	Drammen	Regissørassistent	ja			
m				Oslo	Løvenskjoldsgt. 17	1	4	43			Politimann, musiker	ja			
m	8	1908	ja	Oslo		20	6	43	Sandar	Oslo					
m				Oslo		27	3	44							
m		1890		Oslo	Karl Johans gt.			44		Oslo		ja			
m	3	1896		Oslo	Rosenkrantzgt.	24	5	44	Oslo	Ulsrudv. 140	Selger	nei			
f				Oslo			5	44		Oslo					
m	4	1905		Oslo	Langaardsgt. 1	24	5	44	Segelstad Fåvang	Oslo	Statspoliti				
m	5	1913	nei	Oslo		24	8	44		Grefsen, Oslo	Ingeniør	ja			
m		1902		Oslo	Skillebekk	26	8	44		Oslo	Revisor	ja			
m		1917	ja	Oslo	Tåsenveien	25	9	44		Oslo	Forr.mann Stapo	ja			
m		1910		Oslo	Majorstuen, Åsa	8	9	44		Oslo	Politibetjent				
m	4	1895		Oslo	Majorstuen/Jørst	21	9	44	Audt-Agder	Oslo Mariæg.	Telegrafmann Adv.	ja			
m	9	1913		Oslo	Sofienberggt. 1	31	10	44	Jøssingfjord	Toftesgt.	Politimann	ja			
m	2	1870		Oslo	Østernv.15 v/Aker	22	11	44		=Dødssted	Bygningsentreprenør	ja			
m	11	1907		Oslo	Golia	30	11	44	Høland	Hauketo	Grunnarbeider	nei			
m				Oslo	Sofienberggt. 11		11	44							
m	5	1908	nei	Oslo	Munkedamsvn. 55	4	11	44	Ålesund?	Sogn Haveby	Statspolitifullmektig	ja			
m		1918	nei	Oslo	Brugt.	21	12	44	Vardal Larvik?	Oslo	Polititjeneste	ja			
m				Oslo			12	44							
m				Oslo	Kongens gate	7	12	44							
m		1892	nei	Oslo	Bygdøy alle, Frogner k	10	12	44	Halden	Oslo	Kemner	Ja			
m	4	1918	nei	Oslo	Vestheimsgt.6	4	12	44	Oslo	=dødssted	Stapofullmektig	ja			
m				Oslo	Casparisgt.4	23	1	45		Hjemme					
f	1	1892	nei	Oslo	Arbiensgt.4	27	1	45	Tønsberg	Hjemme	Hotellbestyrer	nei			
m		1918		Oslo	Frenningsv. Trymv	6	2	45			Kriminalkonstabel				
m	6	1915		Oslo	Arbeidergaten	12	2	45		Fana, Bg	Sjåfør				
m	10	1896		Oslo	Blindernvn.	8	2	45	Karlsøy, Troms		Politileder	ja			
m				Oslo	Stortingsplass	9	2	45							
f				Oslo	Hjemme		4	45	Oslo						
f				Oslo	Hesselberggt.	17	4	45							
m				Oslo	Lysakerelven		4	45							
f	11	1919		Oslo		30	4	45	Tune	Kampensgl.	Serveringsdame	neif			
f	8	1909		Oslo		14	6	45		Oslo	Husmor	ja			
m	11	1917		Oslo		14	6	45		Hamar	Politi				
m	9	1917		Oslo?			8	44	Lørenskog		Statspoliti	ja			
m		1921		Oslo?			8	44	Lørenskog		Statspoliti				
m	5	1866		Rauland	Telemark	11	5	45	Telemark		Bonde	nei			
m				Sande	Holm		3	44							
f				Sarpsborg				45							
m				Sarpsborg?				45		Sarpsborg	Politibetjent	ja			
m				Sel	Havngaard		3	45			Politibetjent				
m				Seljord?			9	44	Vestfossen	Engensgt.70					
m		1905		Sem	Adresse:Tønsberg	24	9	44	Rames	Sem	Lensmann	ja			
m				Sigdal			3	45							
m	12	1919	ja	Sigdal	Eggedal	26	4	45							
m	11	1893		Sigdal	Eggedal	26	4	45	Sæby, Danmark	Lier	Handelsgartner	ja			
m		1886		Sigdal	Eggedal	26	4	45			Gårdsarbeider	ja			
m	7	1906	nei	Skien	Bryggene	25	2	44	Skåtøy, Kragerø	Borgestad	Politimann	nei			
m				Skjervøy	Arnøy,Nord-Norge		8	43			Elgjeger				
m	9	1909	ja	Solør		1	5	42	Flisa	Flisa	Bonde, Grepo	ja			
m		1896	nei	Solør	Kuskeplassen	7	5	44	Vinger/Solør	Vinger	Bonde	ja			
m				Stavanger			9	44			Postbud				
m	3	1910		Stavanger	Ladegårdsvn.	5	12	44	Stavanger	Stavanger	Politibetjent	ja			
m				Stavanger?	Hommersand	4	12	44	Tyskland		Bildskj/Toik	ja			
m				Strinda	Nidelven		5	45							
m	7	1901		Sør-Aurdal		1	5	45	Aurskog	Bagn	Veterinær	ja			
m				Toten	Ved Lillehammer	22	2	45			Kriminalassistent	ja			
m		1885		Tretten	Gudbrandsdalen	23	2	45		Tretten	Jeger	ja			
m	8	1925					6	44		Tr.hj./Singsaker	Vaktmann	ja			
m		1910		Trondheim			7	44		Brønnøysund?					
f	5	1891	nei	Trøgstad	Skrikerudtjern	27	10	42	Gomel, Russland	Oslo	Forretningsdrivende	nei			
m	4	1891	nei	Trøgstad	Skrikerudtjern	27	10	42	Gomel, Russland	Oslo	Barberer disp.	nei			
f	5	1909		Tynset	Kvikne	30	11	44	Horg i Gauldalen	Ulsberg	Husholderske				
m		1895		Tønsberg		22	7	44	Horten	Tønsberg	Hirdmarineofiser	ja			
m				Gjøvik	Ved Gjøvik	15	3	45			Veterinær				
m				Verdal			11	42			Stapo				
m	9	1904		Vestfold			3	45	Brunlanes	Hedrum	Politikonstabel	ja			
m	11	1921	ja	Vågå	(Dombås) Vågå	14	3	45	Hisand?	Skjeberg	Politi, tolk	ja			
m				Våler	Våler ved Moss		4	45	Gimle	Lagfaørervakt					
f		1897	nei	Øksfjord	Finnmark	17	4	41	Porsgrunn	Øksfjord	Husmor	nei			
m	6	1911		Skjeberg	Skjeberg,Kaldnt.	22	10	42	Oslo	Halden	Grensepoliti	ja			
f				Østfold	Røgden Rottberget	23	1	45		Oslo					
m		1911		Ål	Hallingdal	12	3	45		Ål i Hallingdal					
m				Ålesund		10	7	41			Politimann				
m	4	1911	ja	Ålesund	Bro på hjemmvei	11	12	44	Vikna	Trondheim	Statspolitibetjent	ja			
m		1912		Årnes	Skotøymagasinet	24	3	42		Årnes	Arbeider				
m				Åsane			2	44			OT-mann				